

CONTROVERSIARUM

DE AMISSIONE GRATIÆ

LIBER QUARTUS

QUI EST PRIMUS DE PECCATO ORIGINIS

CAPUT PRIMUM.

Proponitur materia disputationis sequentis, et qui de ea scripserint breviter indicantur.

De peccato originis; quod a peccato primi hominis, de quo in superiore lib. disserimus, in universum genus humanum derivatum est, disputationis ordo nunc postulat ut disseramus.

Ac tres sunt de peccato originis præcipue questiones: prima, sit ne aliquod peccatum originis; secunda, quid sit illud peccatum; tertia, quæ sit ejus propria pœna. Ad has enim questiones revocari possunt alia omnes, ut illæ: Quomodo peccatum hoc traducatur, a quo traducatur, ad quos traducatur, unum ne tantum, an alia etiam peccata traducantur.

Est autem hæc de peccato originis disputatio, una ex gravissimis fidei nostræ controversiis. Nam ut S. Augustinus docet in libro de peccato originali cap. 24. in causa duorum hominum, quorum per unum venudatum sumus sub peccato, per alterum redimimur a peccatis, proprie fides Christiana consistit. Et ideo in lib. 1. adversus Julianum c. 2. idem Augustinus de controversia hæc ita loquitur: « Alia sunt in quibus inter se aliquando etiam doctissimi, atque optimi regulæ Catholicæ defensores, salva fidei com-

page, non consonant, et alius alio de una re melius dicit et verius. Hoc autem unde nunc agimus, ad ipsa fidei pertinet fundamenta. Quisquis in Christiana fide vult labefactare quod scriptum est, Per hominem mors, et sicut in Adam omnes moriuntur, ita in Christo omnes vivificabuntur, totum quod in Christum credimus auferre molitur. »

Scripserunt de peccato originis auctores multi, tum veteres tum recentiores. Primus omnium sanctus Augustinus (ejus enim tempore questio hæc orta est, ut ipse testatur lib. iii. de peccatorum meritis et remissione cap. 5. 6. et 7.) controversiam de peccato originis copiosissime disputavit in libro unico de peccato originali contra Pelagium; in duobus ad Valerium de nuptiis, et concupiscentia; in tribus ad Marcellinum de peccatorum meritis et remissione; in quatuor ad Bonifacium contra duas epistolas Pelagianorum; in sex ad Claudium adversus Julianum; et in aliis libris, et epistolis suis frequentissime.

Post Augustinum scripserunt de re eadem ex professo, S. Prosper ad capitula Genensium, responsione 3. S. Fulgentius lib. de gratia Christi, cap. 4. et 13. et seq. Hugo de S. Victore lib. 1. de Sacramentis part. 7. a cap. 24. Anselmus in lib. de conceptu virginali et peccato originali, Petrus Lombardus lib. 2. sent. dist. 30. et 31. et in eadem distinctionem Theologi Scholastici omnes.

Item Albertus 2. part. tract. 17. Alexander

CAPUT II.

Referuntur errores circa primam questionem, quæ est, an sit aliquod peccatum originis.

Alensis 2. part. quest. 122. S. Thomas in 1. 2. quest. 81. et lib. iv. contra Gentes a cap. 5. Henricus quodlib. 1. quest. 22. et 23. Egidius quodlib. 6. quest. 19. Gulielmus Parisiensis in tractatu de vitis et peccatis.

Et nostro hoc sæculo plurimi circa idem argumentum laborarunt. Ut Albertus Pighius in controversia prima, quæ est de peccato originis. Ambrosius Catharinus in lib. de peccato originali. Dominicus a Soto in lib. 1. de natura et gratia cap. 7. Alphonsus a Castro in lib. xii. adversus omnes hæreses. Andreas Vega lib. ii. in Concilio Tridentinum. Diego Payya lib. 3. orthodoxarum explicationum, et lib. v. defensionis Concilii Tridentini. Joannes Driedo lib. 1. de gratia et libero arbitrio, tract. 3. Ruardus Tapperus in explicatione artic. 2. Cunerus Petri in lib. de peccato originali. Theodorus Peltanus in disceptatione de peccato originis. Jodocus Tiletanus in Apologia pro Concilio Tridentino. Wilhelmus Lindanus lib. iv. Panoplia c. 10. Andreas Fabricius in harmonia Confessionis Augustanæ artic. 2. ubi ponit varios tractatus insignium Theologorum de hac re. Thomas Stapletonus lib. 1. et ii. de justificatione.

Ex adversariis Huldricus Zwinglius scripsit de peccato originis in lib. de Baptismo tract. 3. et rursus copiosius in lib. qui inscribitur: Declaratio de peccato originis ad Urbanum Rhegium. Martinus Lutherus in assert. 2. et 3. articali. Philippus Melancthon in locis sit. de peccato originis. Joannes Calvinus lib. ii. Institut. cap. 1. et lib. iv. cap. 15. et in Antidoto Concilii Tridentini Martinus Bucerus, et Petrus Martyr in comment. c. 5. ad Roman. Martinus Kemnitius in Examine Concilii Tridentini. Henricus Bullingerus serm. 10. Decad. 3. Matthias Illyricus multa scripsit de peccato originali. Primum in Centuriis, centuria 1. lib. ii. cap. 4. Deinde in lib. de essentia imaginis Dei, et diaboli; in libro de occasione vitandi erroris in libro de eximia utilitate hujus doctrinæ; in libro Nosce te ipsum. Denique in refutatione quorundam contrariorum sententiarum. Scripserunt autem contra Illyricum multi ex adversariis; ut Joan. Wigandus, Martinus Kemnitius, Tilmanus Heshusius, Joachimus Merlinus et alii.

Quod attinet ad primam questionem, qua quæritur, si ne aliquod peccatum originis, id est, quod per generationem ex parentibus trahatur. Primus Pelagius novum dogma excogitare cœpit, ut S. Augustinus testatur in lib. de peccato originali, ab initio usque ad cap. 16. et in lib. 1. de peccatorum meritis et remissione cap. 2. et sequentibus, et lib. de hæres. cap. 88. ubi scribit dogma Pelagii, et discipuli ejus Coelestii fuisse, peccatum Adami soli ipsi nocuisse, non autem posteritati. Quod autem omnes qui ex Adamo originem trahunt moriantur, fieri naturaliter; nam etiam Adamum fuisse moriturum, quamvis non peccasset. Itaque volebat nasci tuos homines sine virtute, et sine vicio, et talem fuisse Adamum ante lapsum.

Operæ pretium vero est animadvertere, qua calliditate Pelagius fefellerit Synodum Palestinianam, apud quam nova hujus hæresis causa fuerat accusatus. Nam (ut S. Augustinus refert in libro de peccato originali c. 15.) anathematizavit in ea Synodo Pelagius, eos qui dicerent peccatum primi hominis posteris non nocuisse, et infantes tales nunc nasci, qualis erat Adam ante lapsum. Sed postea discipulis suis respondit, ideo se illa objecta damnassee, quia peccatum primi hominis nocuit posteris non propagatione, sed exemplo, eum enim imitati sunt omnes, qui postea peccaverunt: et infantes non tales nascuntur, qualis fuit Adam ante lapsum, quia carent infantes usu liberi arbitrii, et præcepti capaces non sunt. Adam autem ante lapsum et liberi arbitrii usum habuit, et præcepti capax fuit. Hæ sunt videlicet artes hæreticorum.

Est alius error Pelagianorum, qui convicti (ut apparet) argumentis Catholicorum, primum hominem non moriturum, si non peccasset, et post peccatum mortalem factum, mortales filios gennisse, docere cœperunt, mortem corporis trahi per generationem ex Adamo, non tamen peccatum, quod est mors animæ. Ita refert S. Augustinus in lib. iv. contra duas epistolas Pelagianorum cap. 2. et 4.

Uterque error, tam prior ille Pelagii, quam

hic posterior Pelagianorum patronos reperit hoc nostro saeculo. Priorem errorem, qui nec peccatum, nec mortem ex Adamo trahi contendit, tuerentur hoc tempore Anabaptista, et cognosci potest ex argumentis, quae nos refutavimus in libro de Baptismo cap. 9. Nam argumentum 30. 32. et 33. inde ducebantur ad probandum infantes non esse baptizandos, quod careant peccato originali. Idem testatur Petrus Martyr in commentar. cap. 5. ad Rom. ubi dicit, eos non tantum negare originale peccatum, sed etiam mortem, et afflictiones hujus vitae ita referre ad causas naturales, ut nullo modo velint ex peccato primi hominis derivari. Adversus quam sententiam, quod attinet ad mortem corporis, in lib. de statu Innocentiae disseruimus.

Ejusdem sententiae videntur fuisse Albigenenses, teste S. Antonino in Summa theologica part. 4. tit. 11. cap. 7. §. 3. et ante Albigenenses Petrus Abailardus. Is enim (ut scribit S. Bernardus in epistola centesima octuagesima octava) non recte sensit de peccato originis. Quis autem ejus error fuerit, insinuat idem Bernardus in epist. 190. ubi posteaquam dixerat, Abailardum docuisse, Christum non venisse in mundum, nec passum et mortuum esse, nisi ut nos verbo et exemplo doceret ac institueret, inde colligit, ex sententia Abailardi, Adamum nobis non noverit, nisi exemplo, et infantes, qui institutionis, et exemplorum capaces non sunt, neque in Adam periisse, neque per Christum salvari.

Posteriorem errorem, qui mortem corporis, aliosque morbos, et mala ex Adamo trahi concedit, non tamen peccatum, quod est mors animae, renovantur hoc saeculo Huldricus, Zwinglius, Jacobus Faber, et Desiderius Erasmus. Ac de Jacobo quidem Fabro nulla est ambiguitas, satis enim aperte in commentar. cap. 5. ad Rom. et in Apologia pro suis commentariis docet, nihil nos ex Adam trahere nisi obligationem ad mortem.

Erasmus purgare se studuit a suspitione hujus erroris, tamen non videtur plane purgatus. Nam cum in annot. ad cap. 5. ad Rom. scripsisset in Adamo omnes peccasse imitatione, et hoc modo exposuisset illud: in quo omnes peccaverunt, ac deinde vidisset propter eam explicationem se incidisse in suspitionem haereseos Pelagianae, in alia editione negavit se esse Pelagianum, et peccatum originis agnoscere se disertis verbis testatus est. Ceterum in tam longa disputa-

tione nunquam dicit aliquid, unde intelligi possit, eum credidisse peccatum originis non imitatione, sed generatione trahi. Hoc autem dicere debuit, si vere purgari cupiebat, cum id esset, quod ei potissimum objiciebatur.

Quid? quod non solum non dicit, peccatum originis generatione, non imitatione ad nos derivari, sed multa dicit, quibus indicat, se contra sentire. Primum verba B. Pauli quibus nulla sunt aptiora pro peccato originali, omnino contendit non esse intelligenda de vera propagatione peccati, ut Catholici omnes intelligunt, sed de imitatione, ut Pelagiani volebant.

Deinde auctorem commentariorum brevium in omnes epistolas Pauli, quae falso tribuuntur S. Hieronymo, commendat, ut virum valde doctum. Is enim auctor exponit illa verba: *In quo omnes peccaverunt*, de imitatione. At auctorem illorum commentariorum fuisse Pelagium, aut Pelagianum aliquem extra controversiam est. Pelagium enim scripsisse commentaria brevia in epistolas Pauli testis est Augustinus lib. III. de peccatorum meritis et remissione, cap. 4. 5. et 12, et quamvis non extet nunc in illis commentariis argumentatio quaedam, quam in illis se legisse Augustinus dicit, non propterea certum est, ea commentaria non esse Pelagii: Si quidem fieri potest, ut argumentatio illa sublatam fuerit ab iis, qui eum librum sancti Hieronymi nomine venditare voluerunt.

Sed quidquid de hoc sit, illum certum est, iudicio doctorum omnium auctorem illum esse, si non Pelagium, certe Pelagianum.

Adhaec, Erasmus S. Joannem Chrysostomum Pelagianum facere nititur, ut videlicet insignem patronum haeresi Pelagianae acquirat, quem tamen S. Augustinus lib. II. in Julianum, cap. 2. diligenter purgat, et Julianum acriter reprehendit, qui eandem notam eidem Chrysostomo inungere conabatur.

Præterea, quia videbat Erasmus, multum se premi auctoritate S. Augustini, qui totis viribus Pelagianam haeresim oppugnavit, idcirco enumerat ejusdem S. Augustini errata, sive quae ipse arbitrabatur errata, ut immutat, atque extenuet quantum potest ejus auctoritatem: neque erubescit scribere S. Augustinum, S. Hieronymum, et S. Ambrosium, in disputationibus adversus haereticos, non sincere Scripturas interpretari, easque ad victoriam delorquere.

Denique diligenter monet, providendum nobis esse, ne nimis oderimus Pelagianos.

Adde, quod in encomio matrimonii aperte testatur, se non audire eos, qui dicunt foedam libidinem, non a natura, sed a peccato esse profectam. Quae omnia mirum est, si non Erasmus Pelagianum esse significant, quamvis ipse verbo Pelagianum se esse neget.

Veniamus ad Zwinglium. Is in comment. cap. v. ad Rom. scribit, peccatum de quo Apostolus loquitur, cum ait: *In quo omnes peccaverunt*. Non esse proprie peccatum, sed effectum peccati, id est, morbum ac defectum. Sed apertius hoc docet in libro de Baptismo, tract. 3. in digressionem de peccato originali, et apertissime in libro, qui scribitur, Declaratio de peccato originali ad Urbanum Rhegium. Sed quia Henricus Bullingerus in serm. 10. Decad. 3. Martinus Bucerus in comment. cap. 5. epist. ad Rom. Et Rudolphus Gualterus in Apologia pro Zwinglio, nituntur eum ab hac nota modis omnibus liberare, ac dicunt, Zwinglium distinguere voluisse peccatum originale a peccato actuali, et cum negavit peccatum originale esse proprie peccatum, locum esse de peccato, ut significat actionem sceleratam, quae propria voluntate committitur: id circo necessarium esse duxi paulo diligentius Zwinglii sententiam explicare, atque ex verbis ipsius ostendere, non posse eum a Pelagii errore purgari.

Primum igitur fatetur Zwinglius sententiam suam, quae dicit, peccatum originis morbum esse, non peccatum, contrariam esse communi sententiae scholarum Catholicarum. Sic enim loquitur in libro de Baptismo tract. 3. in digressionem de peccato originali: « Pauca quaedam de peccato originali nobis dicenda sunt, nec ignoro quot conviciorum plaustra nobis a Pontificiorum rabie, et fremitu expectanda sint, qui me etiam hanc ob causam haereticum esse clamabant, qui Scripturas nec ipse intelligam, nec exponam aliis, sed falsis interpretationibus corumpam, et convellam. Sed utat fremant, peccatum originale nihil aliud esse dicimus, quam morbum illum, qui hereditario jure ab Adamo primo omnium nostrum parente in nos derivatus est. » Et infra: « Unde colligimus peccatum originale morbum quidem esse, qui tamen per se culpabilis non est, nec damnationis poenam inferre potest, ut cumque hic nobis Theologorum disputationes et sententiae reclamitent. » Haec ille.

At catholici theologi non docent, pecca-

tum originis non distingui ab actuali, neque dicitur esse actionem sceleratam propria voluntate commissam, et tamen sentitur esse vere, proprieque peccatum, quod hominem non solum miserum, sed etiam peccatorem et reum damnationis efficit: Zwinglius igitur non solum negavit, peccatum originis esse peccatum actuale, ut ejus defensores et patroni contendunt, sed etiam esse vere, ac proprie peccatum, quod peccatorem et reum mortis faciat. Id enim Doctores catholici sentiunt, a quibus ille se dissentire libere confitetur. Adde quod Bucerus in comment. cap. 3. ad Rom. fatetur Theologos Catholicos qui scholastici dicuntur, rectam sententiam de peccato originis tradidisse, quare secum ipse Bucerus pugnat, cum Zwinglium defendit, qui scholasticorum sententiam de peccato originis totis viribus oppugnavit.

Deinde idem Zwinglius disertis verbis negat, morbum originale proprie esse peccatum, et solum per metonymiam peccatum dici posse concedit. « Theologi (inquit in lib. de Baptismo tract. 3.) morbum hunc, et contagionem naturae nostrae hereditariam, peccatum originale vocare consueverunt, Pauli Apostoli dictum, quo ad Roman. cap. 3. utitur, minus probe intelligentes. Qui enim fieri potest, ut quod morbus, et contagio est, peccati nomen mereatur, vel peccatum revera sit? » Et in declaratione de peccato originis, initio: « Quid, inquit, brevius, aut clarius dici potuit, quam originale peccatum non esse peccatum, sed morbum, et Christianorum liberis propter morbum istum non addici aeterno supplicio? contra vero quid imbecillius dici potuit, et a canonica Scriptura alienius, quam Baptismi lavacro hanc calamitatem levare, et non tantum esse morbum, sed etiam reatum? »

Et infra, cum dixisset, peccatum originis non esse peccatum, sed morbum, definit morbum, ac dicit, esse naturalem defectum, quo nemo vel peior, vel sceleratior dici potest; et ponit exempla, ut balbutire, laborare podagra, caecitate etc. et statim addit: « Sic ergo diximus, originale contagionem morbum esse, non peccatum etc. » Et infra: « Hoc, inquit, volo, culpam originalem non vere, sed metonymice a primi parentis admissio culpam vocari: Esse autem nihil aliud, quam conditionem, miseram quidem illam, ad multo leviolem, quam crimen meruerat. » Et infra: « Est ergo, inquit, ista ad peccandum amore sui propensio peccatum origina-

e, quae quidem propensio non est proprie peccatum, sed fons quidam, ac ingenium. »

Videmus igitur Zwinglium non solum distinguere peccatum originis a scelerata actione, quae peccatum actuale dicitur, ut etiam Catholicis distinguunt, sed aperte docere, peccatum originale, non esse proprie peccatum, nec inducere reatum, et solum per metonymiam interdum appellari peccatum, quia est effectus peccati. Nam ut ipse ibidem dicit, quod recentiores actuale peccatum vocant, id solum est proprie peccatum.

Præterea idem Zwinglius in libro de Baptismo, tractat. 3. non semel, sed sæpius repetit, morbum originale non posse damnationem afferre, nisi erumpat in actionem legi divinæ contrariam, qualis actio in iis solum inveniri potest, qui usum rationis habent. Ex quo intelligimus id, quod aliquoties scribit, peccatum originale omnes damnare, nisi remedio sanguinis Christi curetur, dictum esse propter adultos, qui ex peccato originali in actualia delabuntur, et quod addit, se loqui de filiis fidelium tantum, cum dicit peccato originis infantes non damnari, additum esse ad mitigandam invidiam, quam ipse sibi ex hac opinione conflaverat. Nam ratio, quae ipse probat, peccatum originale non posse damnare, non ducitur ex sanguine Christi, sed ex eo quod non damnat hominem, nisi transgressio legis, et legem transgredi non potest, qui eam non novit, quales sunt infantes. Quæ ratio non minus efficit, filios infidelium non posse damnari, quam filios fidelium.

Sed verba ejus audiamus : « Colligimus, inquit, peccatum originale morbum quidem esse, qui tamen per se culpabilis non est, nec damnationis poenam inferre potest, utcumque hic nobis Theologorum disputationes, et sententiæ reclamitent, donec homo contagione hæc corruptus, legem domini transgreditur, quod tum demum fieri consuevit, cum legem sibi positam videt, et intelligit. » Et infra : « Paulus, inquit, ad Rom. III. peccati cognitionem per legem oboriri dicit. Ubi ergo legis cognitio nulla est, ibi nec peccati cognitio esse potest. Ubi vero cognitio peccati non est, ibi nec prævaricatio est, adeoque nec damnatio quoque ibidem esse potest. Idem enim hoc Paulus testatur, Rom. IV. dicens : *Siquidem ubi non est lex, ibi nec transgressio est* (1). Jam ergo testimoniorum

(1) Rom. IV, 15.

istorum vim, et potentiam considera, quæ tanta est, ut omnia omnium Theologorum de originali peccato commenta penitus subrnat : Morbus enim hic nobis damnationem afferre nequit, quæ tum demum subsequitur, cum legem oculis nostris expositam, conspiciat adhuc, tamen morbo hoc et affectu corrupta naturæ impulsus, legem transgredimur. Numquam enim hæc falleret ratio, quæ transgressionem nullam prorsus illic esse dicimus, ubi legis cognitio nulla est : ubi autem transgressio non est, ibi nec damnatio esse potest. Supina igitur jacet Theologorum sententia, et omnibus constat, fidelium liberos propter originalem illum, et hereditarium morbum, damnationem subire nullam, quod legem, et legis sententiam ignorant. »

Videsne quam perspicue Zwinglius neget, peccatum originis damnare, et quod dicit de filiis fidelium, æque filiis infidelium convenire ? Non enim filios fidelium excipit a damnatione propter pactum aliquod a Deo cum parentibus initum, vel propter fidem parentum, aut suam, vel propter speciale aliquod Christi beneficium ; sed quia legem, et legis sententiam ignorant, et ubi legis cognitio non est, nec transgressio, nec damnatio esse potest, quæ ratio non minus filios infidelium, quam fidelium eximit a damnationis periculo.

Quocirca idem Zwinglius in declaratione de peccato originali docet probabile esse per Christum universam naturam esse restitutam, ita ut nulli omnino infantes, sive gentiliū, sive fidelium filii sint, pereant ; nulli etiam adulti, quamvis gentiles, si opus legis scriptum ostendant in cordibus suis. Ubi quod dicit de restitutione per Christum, non alio referri videtur, quam ad errorem tegendum, et invidiam declinandam. Nam Christi sanguis, omnium consensu, tum Catholicorum, tum etiam Lutheranorum, non predest, nisi instrumento aliquo applicetur, Sacramento videlicet, fide, aut si quod est aliud. Proinde nulla ratione fingi potest, Christi sanguine naturam universam a peccato originali absolute et generaliter esse liberatam, et ratio quæ Zwinglius probat peccatum originis non posse damnare infantes, non fundatur (ut supra ostendimus) in beneficio Christi, sed in eo, quod ubi non est prævaricatio, ibi non est damnatio ; et non est prævaricatio ubi non est cognitio legis.

Denique quod Zwinglius omnino crediderit, peccatum originis non solum distinguere ab actuali peccato, sed vere et proprie non esse peccatum, nec facere hominem reum, perspicuum est ex eodem lib. qui inscribitur : Declaratio de peccato originali, ultra medium libri, ubi dicit, infantes, quando legis capaces non sunt, in statu esse innocentie. Quomodo enim poterat clarius infantes a statu peccati eximere, quam asserendo eos in statu innocentie degere ?

Sed objiciunt Zwinglii defensores, Gualterus, Bucerus, et Bullingerus confessionem quandam Zwinglii, in qua peccatum originis agnoscere se dicit, et per illud omnes perire, nisi Christi sanguine redimantur. Respondeo, non esse mirum, neque novum ; ut hæretici vel secum ipsi pugnent, vel fraudulentas confessiones edant, quod etiam Pelagium fecisse, supra docuimus. Itaque verisimile est, Zwinglium, ne a Lutheranis omnibus hæreses damnaretur, in verbis confessionis cum Luthero convenisse. Et tamen eadem illa verba multo aliter intellexisse, quam Lutherus et Lutheranæ existimarent, forte enim significare voluit, per originale peccatum omnes perire, nisi Christi sanguine redimantur, quia propensio ad peccandum, quæ apud ipsum est originale peccatum, omnes ad peccandum impellit, cum legis cognitionem habere incipiunt, ut ipse in eodem libro sæpe repetit.

Unum hoc loco non est prætereundum, Zwinglii sententiam alio atque alio modo Lutheranis, et Catholicis esse contrariam. Nam tria Zwinglius docet. Primo, ex peccato primi hominis redundare in omnes homines morbum quemdam, id est, propensionem quandam ad peccandum, quæ concupiscentia ab aliis dici solet. Secundo, hunc morbum non esse proprie, sed metonymice peccatum, id est, effectum et causam peccati. Tertio, hunc ipsum morbum esse peccatum originale, ac per hoc originale peccatum non proprie, sed metonymice tantum esse peccatum.

Ex his tribus, in primo convenimus omnes, in secundo convenit Zwinglius cum Catholicis, dissentit a Lutheranis ; Catholicis enim (ut in disputatione de concupiscentia demonstrabimus) concupiscentiam radicem, seu fontem peccatorum esse volunt, non tamen peccatum, nisi ei ratio ipsa consentiat,

(1) Rom. V, 12.

Lutherani contra concupiscentiam verum peccatum esse contendunt, sive illi ratio consentiat, sive repugnet. In tertio convenit Zwinglius cum Lutheranis, dissidet a Catholicis. Nos enim (ut paulo post docebimus) præter concupiscentiam agnoscimus in homine ex Adami semine propagatam justitiæ privationem, et habitalem quandam ab ipso Deo aversionem, nec non reatum quemdam et maculam, quæ ipsum hominem vere, ac proprie peccatorem efficiunt, et exitio sempiterno addicunt, nisi Christi sanguine redimatur. Lutheranæ autem, ut donum justitiæ originalis naturæ superadditum atque habituale minime agnoscunt, ita nec ejus privationem agnoscere possunt, et ideo peccatum originis in ipsa concupiscentia, quam tamen proprie peccatum esse volunt, constituere et collocare coguntur. Ex quo sequitur, ut ipsi etiam Lutheranæ peccatum originis neget, quamvis acriter pro eo asserendo contra Zwinglium pugnent. Nam (ut diximus paulo ante, et suo loco infra probabimus) concupiscentia illa non est peccatum, nisi metonymice, ut Zwinglius docet. Sed de his postea.

CAPUT III.

Derivari ex peccato Adami in posteros aliquod veri nominis peccatum, probatur ex cap. 5. ad Romanos.

Jam veritas Catholice fidei, quæ adversus Pelagianos, tum veteres, tum recentes docet, peccatum vere, ac proprie dictum in posteros Adami per generationem derivari, confirmanda est, primum, testimonio Scripturarum. Deinde, traditione Conciliorum ac Patrum. Postremo etiam rationibus.

Primum igitur, ac præcipuum Scripturæ testimonium habetur in epist. ad Rom. cap. 5. in illis verbis : *Propterea sicut per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, et per peccatum mors, et ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccarunt.* Et infra : *Per inobedientiam unius hominis peccatores constituti sunt multi* (1). Ex his verbis tale argumentum duci potest. Per unum hominem intravit in hunc mundum quoddam peccatum, quod omnes homines

peccatores, et per hoc morti obnoxios fecit. At ejusmodi peccatum non potest actuale, id est, actuali voluntate commissum, cum etiam infantes sint morti obnoxii, et sæpe moriantur antequam quicquam boni vel mali propria voluntate designare potuerint: igitur est peccatum originale.

Hoc argumentum tribus modis infirmari posset. Primum, si quis diceret, peccatum, in illis verbis: *Per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit*, non significare peccatum originale filiorum Adam, sed ipsum actuale peccatum Adami, quod per unum hominem dicitur introisse in mundum, quia tum primum coepit esse peccatum in mundo, quando fuit in Adamo, qui erat pars mundi. Hanc explicationem indicare videtur Zwinglius in lib. de Baptismo (in digressionem de pec. originali) ubi sic ait: « Sensus verborum Pauli hic est: Peccatum per unum hominem, Adamum nempe, in mundum intravit. Is enim primus præceptum Domini contemnendo prævaricatus est. »

Deinde alio modo potest argumentum nostrum eludi, si quis confunderet, peccatum hoc loco significare peccatum originale, sed Apostolum sed peccato non proprie, sed metonymice esse locutum, ut sensus sit: Per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, hoc est, peccante uno homine morbus quidam, id est, pronitas ad peccandum, mortalitas quoque, et alia non leves ærummæ in mundum intrarunt. Hos enim peccati effectus B. Paulus per figuram metonymie peccatum nominavit. Ita exponit idem Zwinglius in comment. cap. 3. epist. ad Roman. Et eandem fuisse credibile est, sententiam Pelagianorum, qui non ipsum peccatum, sed effectum peccati ex Adamo trahi dicebant.

Denique tertio modo posset argumentum nostrum omnino labefactari, si quis ostenderet, peccatum in mundum introisse, non propagatione, sed imitatione, et post Pelagium Erasmus demonstrare conatus est, qui (ut animadvertit Titelmannus in collatione de epist. ad Roman.) totam versionem suam ad hanc sententiam accommodavit. Nam ubi antiqua versio habebat, per unum hominem, ipse reddidit propter unum hominem, et ubi legimus, in omnes homines mors pertransiit, vertit ipse: in omnes homines mors pervasit. Et ubi antea erat in quo omnes pec-

caverunt, posuit ipse: quatenus omnes peccavimus.

Sed facile erit (Deo juvante) tres istas expositiones, vel potius depravationes evestigare; et illam unam explanationem stabilire, quæ sola est vera, quæ docet, peccatum proprie acceptum, non imitatione, sed propagatione in mundum, hoc est, Adami posterius per unum hominem, Adamum videlicet, introisse.

Prima igitur illa expositio, quæ vocem (peccatum) interpretatur de peccato actuali ipsius Adami, refellitur satis aperte, quia non per unum hominem, sed per unum Angelum peccatum in hunc mundum intravit, si peccatum intrasse dicatur in mundum, quia peccare coepit aliquis, qui erat in mundo. Vel si de mundo corporali sermo sit, non per unum hominem, id est Adamum, sed per unam feminam peccatum in hunc mundum intravit. Siquidem Eva ante peccavit, quam Adam, et ipsa peccante, coepit esse peccatum in mundo.

Si quis objiciat Ambr. in commentario exposuisse, per unum hominem, id est, per Evam, respondebimus, commentaria illa non censeri a viris doctis esse S. Ambrosii et eujuscumque sint, eam expositionem, per unum hominem, id est, per Evam, communiter rejici non solum a nostris, sed etiam ab adversariis, ut a Zwinglio et cæteris; nec immerito. Nam illud, per unum, quod est generis masculini, satis indicat per hominem, hoc loco significari virum, non feminam. Quod etiam confirmatur ex verbis illis: *In quo omnes peccaverunt*. Nam de eodem loquitur Apostolus, cum ait: *Per unum*. Et: *in quo*, utrumque autem est generis masculini.

Accedit quod in toto cap. confertur Christus cum Adamo, ut etiam I. ad Corinth. xv. ubi dicitur: *In Adam omnes moriuntur, in Christo omnes vivificabuntur* (1). Itaque cum Apostolus causam peccati, quod in mundum intravit, referat in Adamum, et non possit hoc intelligi de peccato actuali, cum illud non per Adamum, sed per Evam initium coeperit, sequitur, ut necessario intelligatur de peccato originali.

Refellitur secundo eadem expositio ex illis verbis: *Et per peccatum mors*. Nam ita intravit peccatum in mundum, ut intravit mors: Sed mors non intravit in mundum

ratione solius Adami, quasi ipse solus, aut primus sit mortuus, nam ante ipsum Abel mortuus est, et omnes, ut experimur, etiam infantes moriuntur. Non igitur peccatum intravit in mundum ratione solius Adami, quia ipse videlicet actualiter peccaverit, et sic peccatum fuerit in mundo, quia fuit in Adamo, qui erat pars mundi, alioqui oportuisset Apostolum dicere, per Adamum peccatum in mundum intravit, et per Abelem mors.

Tertio refellitur ex verbis sequentibus. Nam cum Apostolus addit: *Et ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt*, explicat per mundum, se intellexisse omnes homines. Colligit enim ex eo quod peccatum est causa mortis, ideo in omnes homines mortem transisse, quia per unum hominem in omnes homines peccatum transierat. Quare cum ait: *Per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit*, idem est ac si dixisset: Per unum hominem peccatum in omnes homines intravit. Et quoniam non intravit in omnes homines actuale peccatum Adæ, sequitur, ut intraverit originale.

Jam altera expositio, quæ proprie Fabri, Zwinglii, et Pelagianorum est, qui per peccatum, quod in mundum intravit, effectus peccati intelligi volunt, manifesta ratione refellitur. Siquidem Apostolus utrumque distincte ponit, peccatum ut causam, et mortem ut effectum. Sic enim ait: *Per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, et per peccatum mors*. Quod si nomine peccati intelligeretur effectus peccati, certe per peccatum mors intelligeretur, quæ est primaria, et clarissimus peccati effectus. Ac per hoc cum dicitur, peccatum in hunc mundum intravit, et per peccatum mors, sensus esset, mors in hunc mundum intravit, et per mortem mors.

Si quis dicat, per peccatum hoc loco non intelligi mortem, sed alium peccati effectum, quem præcipuum Zwinglius esse docet, pronitatem videlicet ad peccandum; in promptu est responsio: non enim pronitas ad peccandum est causa mortis, sed ipsum verum, et proprie dictum peccatum. Nam stipendium peccati mors, ad Roman. vi. Et, *Anima quæ peccaverit, ipsa morietur*, Ezech. xviii (1). Et Adamo non dixit Deus: quacumque die pronus fueris ad peccandum, sed: quacumque

die comederis de ligno vetito, morte morieris. Denique, apud nos qui re ipsa furantur, aut occidunt, non qui proni sunt ad furandum, vel occidendum, extremo supplicio affici solent.

Præterea licet peccatum metonymice pro pœna peccati interdum accipiat, tamen verbum (peccare) non videtur nisi violentè, et durissime exponi posse pro eo, quod est, puniri, aut mortalem fieri, aut corporaliter mori; neque in Scripturis ullum testimonium, ut existimo, pro hac acceptione invenietur.

Cum igitur Apostolus non solum dixerit, peccatum in mundum intrasse per unum hominem, sed etiam in uno homine omnes peccasse, et quia peccaverunt, et peccatum habent, et peccatores constituti sunt, ideo morti, quæ pœna peccati est, addictos esse, non potest non Apostolo repugnare, qui per unum hominem solum pœnam peccati, non etiam ipsum verum, proprieque dictum peccatum ad reliquos homines promanasse dixerit. Adde ultimo quod (ut Concilium Arausicum II. can. 2. docet) « injustitiam Deo dare convincitur qui mortem, quæ est pœna peccati, sine peccato, quod est meritum mortis, ad nos transisse dicit. »

Tertia expositio, quæ majorem habet verisimilitudinem paulo accuratius refellenda est, ut eam refellit S. Augustinus lib. 1. de peccatorum meritis et remissione cap. 9. et sequentibus, et in epist. 89. ad Hilarium quest. 3. Primum igitur, peccatum non imitatione, sed propagatione per unum hominem in hunc mundum intrasse probatur ex intentione et proposito beati Pauli. Nam in tota fere epist. ad Roman. aut certe in majore parte ejus, propositum B. Paulo erat ostendere, omnes homines, tam Judæos, quam gentiles vocatos esse ad gratiam Evangelii sine ullis præcedentibus meritis. Id autem efficaciter probat in c. 5. quod nunc habemus in manibus, ex eo quod nullus est homo, qui peccatum non habeat ad se ex prima origine derivatum, quique Adamo peccante, non peccaverit; qui denique non sit peccator ex prima primi hominis inobedientia constitutus. Quod argumentum Apostoli debile prorsus, atque infirmum esset, si peccatum primi hominis ad posteros sola imitatione transisset. Quis enim affirmare auderet, omnes homines Adami imita-

(1) Corin. XV, 22.

(1) Rom. VI, 23; Ezech. XVIII, 4, 20.

tione peccasse, ut deinceps peccatorum, cum plurimi nihil unquam de Adamo, aut ejus peccato cognoverint.

Secundo probatur ex illa particula *sicut*. Cum enim Apostolus dicit: Propterea sicut per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit: et per peccatum mors, illa particula comparativa, *Sicut*, requirit alteram partem comparationis, quae non alia potest esse, quam ista: ita per unum hominem (Christum videlicet) intravit justitia; et per justitiam vita: certum autem est justitiam non intrasse in mundum per imitationem Christi, sed per regenerationem, quae est per Christum. Ex quo sequitur, ut similiter peccatum non intraverit in mundum per imitationem Adami, sed per generationem ex Adamo. Non posse autem aliam esse comparationem ab Apostolo indicatam, quam illam, quae est inter Christum et Adamum, perspicuum erit, si consulamus interpretes hujus loci. Omnes enim expositiones in eandem sententiam recidunt, at tres omnino expositiones invenio.

Prima est Origenis, quam sequuntur Ambrosius, Haymo, et alii permulti. Docent hi, sensum Apostoli esse imperfectum, alteram enim partem comparationis omissam esse, sed supplendam, ut nos supra posuimus.

Altera expositio est S. Augustini lib. vi. in Julian. cap. 1. in editione Lovaniensi cap. 4; alteram partem comparationis haberi in superioribus verbis, ubi legimus, nos per Christum Deo reconciliatos esse. Vult enim S. Augustinus, quem sequitur S. Thomas in commentario hujus loci, Apostolum reddere rationem, cur per Christum sinus Deo reconciliati ac dicere, propterea nos per Christum, quasi per secundum Adamum Deo reconciliari debuissse, quia per unum hominem, qui est primus Adamus, peccatum in hunc mundum intraverat, et per peccatum mors. Ita ut verba hoc modo connectantur: Gloriamur in Deo per Jesum Christum Dominum nostrum, per quem nunc reconciliationem accepimus, propterea sicut per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, id est, propterea reconciliationem accepimus per Christum, sicut per unum, id est, quia eodem modo per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit.

Tertia expositio, quae aptissima mihi videtur, est ejusdem Origenis in commentario, et S. Augustini in explicatione aliquot pro-

positionum epistolae ad Romanos, alteram partem comparationis haberi paulo inferius in illis verbis: « Igitur sicut per unius delictum in omnes homines in condemnationem, sic et per unius justitiam in omnes homines in justificationem vitae. » Familiare enim est Apostolo interrumpere orationem aliquibus interpositis, ac deinde resumere et perficere, quod inchoaverat.

Videmus igitur quaecumque expositio eligatur, semper fieri comparationem inter Adamum et Christum. Quod enim Jacobus Faber dicit, supervacaneam esse conjunctionem (et), atque hoc modo legendam esse Apostolicam sententiam: Propterea sicut per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, et per peccatum mors, ita in omnes homines mors pertransiit; quemadmodum etiam legit Zwinglius in lib. de Baptismo; indignum est refutatione, cum omnes codices, Graeci, Latini, Syri, eam conjunctionem habeant, nec ulla sit haecenus observata in hoc loco lectionis varietas, et Origenes antiquissimus auctor, ac postmodum alii multi notaverint imperfectam videri Paulinam sententiam, ob illam conjunctionem, et, quia non dixit Paulus, ita in omnes homines, sed, et ita in omnes homines mors pertransiit.

Tertio probatur ex illis verbis: *Per unum hominem*. Nam si de imitatione ageretur, non dixisset Apostolus, per unum hominem, sed per unum Angelum peccatum intravit in mundum. Ille enim est primus qui peccavit, et eum imitantur, qui sunt ex parte illius, ut dicitur Sap. ii. Praeterea illud per est particula causalis, ut patet ex toto isto cap. ubi saepissime ponitur *per* et semper significat veram causam, qualis causa non est is, quem solum per accidens, aut materialiter alii imitantur. Et quoniam qui peccant, non ideo peccant, ut imitentur Adamum, cum, (ut supra diximus) multi nihil audierint de Adamo, et qui de illo aliqui audierunt, non soleant de eo cogitare dum peccant, sequitur, ut non potuerit recte Apostolus dicere, per Adamum peccare ceteros.

Atque hoc quidem Erasmus vidit, et ideo mutavit illud *per* in *propter*, ut Apostolus dicere videatur, propter Adamum, id est, occasione Adami peccatum in mundum introisse. Sed id fecit Erasmus et contra codicum Latinorum etiam vetustissimorum auctoritatem, in omnibus enim legitur *per*, et contra regulas Graecae linguae, quae id postulant, ut

particula, *διὰ*, cum regit genitivum, significet, *per*, cum regit accusativum, significet, *propter*, quas regulas ipse etiam Erasmus ubique observare solet. Nam c. 4. ad Romanos (ut non longe petamus exempla) invenitur, *διὰ*, cum accusativo in ultima periodo, quater, et semper veritit Erasmus, ut etiam ceteri interpretes, *propter*, cap. autem 5. invenitur, *διὰ*, cum genitivo plusquam duodecies, et semper verterunt tum Erasmus, tum ceteri, *per*, praeterquam hoc loco, ubi placuit Erasmo mutare, *per*, in *propter*. Et mirabile est, quod cum Apostolus in eadem periodo bis ponat, *διὰ*, cum genitivo, dicens: *δι' ἑνὸς ἀθρώπου ἡ ἁμαρτία εἰς τὸν κόσμον εἰσῆλθε, καὶ διὰ τῆς ἁμαρτίας ὁ θάνατος*, Erasmus primo loco reddiderit, *propter*, secundo, *per*. Perspicuum igitur est, veram lectionem esse per unum hominem, ac per hoc Adamum veram causam fuisse peccati, cum quo omnes nascimur.

Quarto probatur ex illis verbis: *Et per peccatum mors*. Docet enim Apostolus ita peccatum causam esse mortis, ut Adam causa fuit peccati, quod in mundum intravit. Sic enim ait: *Per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, et per peccatum mors*. Sed certe peccatum non est causa mortis, per imitationem, aut improprie, vel per accidens, et ex occasione, sed quia peccatum generat mortem, ut S. Jacobus loquitur in epistolae suae cap. 1. Igitur Adamus etiam causa peccati fuit, non per imitationem, vel improprie, aut per accidens et ex occasione. Sed quia peccator ipse effectus, peccatores filios genuit.

Quinto probatur ex verbis sequentibus. *Et ita in omnes homines mors pertransiit*. Nam verbum illud *pertransiit* indicat modum, quo peccatum, et mors in hunc mundum intraverunt. Nimirum peccatum et mors, non in ipso Adamo consisterunt, sed cum ad filios transissent, non in ipsis quoque finem acceperunt, sed per filios ad nepotes, per nepotes ad pronepotes, per illos ordine suo ad omnes posteros transierunt, ut eadem sit ratio propagationis naturae atque peccati.

Quocirca Erasmus noluit hoc loco vertere « pertransiit » ut antiquus interpret fecerat, sed « pervasit »; quod verbum non ita explicat propagationem peccati, ut non possit etiam referri ad imitationem. Ceterum, nostra lectio non solum nititur auctoritate interpretis antiquissimi et ab universa Ecclesiae approbati; sed etiam editione Syriaca,

in qua pro graeco verbo *διήλθεν*, est verbum *עבר*, quod est hebraicum et proprie transire significat. Unde est etiam *עבר* vadum seu transitus. Adde quod S. Augustinus. serm. 4. de verbis Apostoli, prope finem, non solum agnoscit nostram lectionem, sed etiam expendit vim verbi « pertransiit » et inde probat propagationem peccati originalis.

Sexto probatur ex illis verbis: *In quo omnes peccaverunt*. Nam (ut S. Augustinus colligit lib. iv. contra duas epistolas Pelagianorum cap. 4.) necesse est illud, *in quo*, significare, in quo Adamo, vel in quo peccato, vel in qua morte. Non enim facta est mentio in superioribus verbis ejusdem sententiae, nisi horum trium; et aliquid sine dubio antecessedens referre debet pronomen, *quo*. Porro non potest recte exponi, *in quo*, id est, in quo peccato, quia peccatum in lingua graeca est generis feminini, *ἁμαρτία*, et, in quo, graeco *ἐν ᾧ* est generis masculini.

Nec potest accipi, in quo, in qua morte, tametsi mors graece sit generis masculini, *θάνατος*, quoniam non peccant homines in morte, sed in peccato potius moriuntur: restat igitur, ut, *in quo*, significet, in quo Adamo, ut sit explicatio ejus, quod dictum erat, per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit. Ideo enim per unum hominem peccatum in mundum intravit et per peccatum mors, et ita in omnes homines mors pertransiit, quia in illo uno homines omnes peccaverunt. Quod si in illo uno homine, Adamo videlicet, omnes peccaverunt, negari non potest originale peccatum propagatione, non imitatione trahi. Non enim qui Adamum peccando imitantur, in illo peccasse dici possunt, sed qui propterea peccatum habent, quia ex illo nascuntur, qui cum peccaret, omnium personam in se uno gerebat.

Sed occurrit Erasmus, ac docet, illud Graecum *ἐν ᾧ* vertendum fuisse, *quatenus*, vel, *in quantum*, sive *eo quod*: graece enim praepositionem, *in*, non esse, *ἐν*, sed, *ἐν*, et ideo sic ipse veritit, et eodem modo vertunt hoc tempore omnes sectarii, qui non tam veritate, quam novitate gaudent.

Ceterum, etiamsi non, *in quo*, sed, *quatenus*, legeremus, non ideo tamen argumentum nostrum labefacteretur. Nam si mors in omnes homines pertransiit, quatenus omnes peccaverunt, sine dubio infantes etiam peccasse negari non poterit, cum eos quoque mortales esse, et saepe in ipsa infan-

tia mori videamus, at quod est peccatum infantium, si nullum est originale peccatum? An actuale peccatum in eis inveniri poterit, de quibus Scriptura testatur, nihil eos egisse boni, vel mali? Sed non est opus ad hæc descendere, cum lectio illa, *in quo*, verissima sit, et nullo negotio ab adversariorum calumniis defendatur, si videlicet novitati ipsorum objiciamus consensum veterum, non solum Latinorum, sed etiam Græcorum, qui procul dubio melius noverant vim propositionis græcæ, quam Erasmus aut Faber.

Igitur Chrysostomus, Theophylactus, Oecumenius Græci, disertis verbis explicant *in quo Adamo*. Similiter exposuisse Hilarium, testatur Augustinus lib. iv. contra duas epistolas Pelagianorum, cap. 4. Eadem expositio est in commentario, qui tribuitur Ambrosio. Eadem est Haymonis, Anselmi, Thomæ et aliorum. Porro S. Augustinus non solum hoc eodem modo constanter ubique semper exposuit, sed etiam in lib. vi. contra Julian. cap. 12. refert expositionem, quam nunc Erasmus et novatores sequuntur, fuisse a Juliano propositam, ut, *in quo*, significet, *in quantum*, vel, *eo quod*, et addit esse eam explanationem novam, distortam, falsam, et hominis mirabiliter impudentis, vel potius insanientis. Neque verum est, quod Erasmus dicit, ἐπι, non significare, in, nam in epist. ad Hebr. cap. ix. quod græce habetur ἐπι ἐρώματι, Erasmus ipse cum cæteris vertit, in cibus: et illud ἐπι νεκρῶτι, vertit in mortuis. Nec desunt alia testimonia, sed hæc duo sufficiunt.

Illud hoc loco addendum est, frustra ab Erasmo reprehendi S. Augustinum, quod illud, *in quo*, significare putaverit, in quo peccato; cum tamen peccatum græce sit generis feminini. Nam Augustinus lib. i. de peccatorum meritis et remiss. cap. 10. cum forte textum Græcum non consulisset, scripsit, illud, *in quo*, sive referatur ad Adamum, sive ad peccatum, evidens esse testimonium pro peccato originali. Idem tamen (ut paulo ante diximus) in lib. iv. contra duas epistol. Pelag. cap. 4. disertis verbis monuit, *in quo*, non posse referri ad peccatum, cum, *in quo*, sit generis masculini, et peccatum apud Græcos generis feminini.

Septimo, probatur ex verbis illis: *Judicium quidem ex uno in condemnationem, gratia autem ex multis delictis in justificationem*. Nam ut idem Augustinus in eodem lib. i. de peccatorum meritis et remiss. cap. 12. et 13. docet, si Adam non esset causa peccati,

enim his verbis Apostolus, ante legem datam peccatum non fuisse cognitum, ac per hoc nec reputatum esse peccatum; tamen revera fuisse in mundo peccatum, non solum actuale, quod per legem cognosci cepit, sed etiam originale, quod colligi potest ex morte, quæ regnavit in omnibus etiam parvulos, qui non peccaverunt in similitudinem prævaricationis Adæ, id est, actu, ac propria voluntate, ut peccavit Adæ. Sunt autem hoc loco duæ lectiones. Una est cum negatione, ut nos citavimus et exposuimus, et hanc sequuntur Chrysostomus et alii Græci posteriores, et S. Augustinus in epist. 89. ad Hilarium. Altera est sine negatione: *Regnavit mors ab Adam usque ad Moysen, etiam in eos, qui peccaverunt in similitudinem prævaricationis Adæ*, et hanc sequuntur Origenes, et commentarius, qui Ambrosio inscribitur, et juxta hanc lectionem sensus esset, regnavit mors ab Adam usque ad Moysen, etiam in eos, qui solum peccaverunt in similitudinem prævaricationis Adæ, hoc est, propter similitudinem, quam habent cum Adamo ob communicationem ejusdem peccati.

Octavo, probatur ex illis verbis: « Qui est forma futuri. » Nam omnium consensu dicitur Adam forma futuri, id est, Christi, quia fuit illi similis in genere, non in specie. Uterque enim in filios suos aliquid diffudit, sed dissimiliter quantum ad speciem, quia peccatum Adamus, Christus justitiam. Porro Christus justitiam non imitatione, sed regeneratione diffudit: igitur et Adam peccatum non imitatione, sed generatione transmisit. Et sane (ut S. Augustinus admonet in lib. i. de peccatorum meritis et remiss. cap. 14.) Si B. Paulus de similitudine eorum loqueretur, qui exemplum peccandi, vel bene agendi cæteris præbuerunt, non conferret Adamum cum Christo, sed cum Abele. Nam quemadmodum primus fuit Adam, qui exemplo cæteros peccare docuit, sic primus fuit Abel, qui cæteris bene vivendo præluxit, et quem omnes omnino imitari potuerunt. Christum enim, qui tot sæculis posterior Adamo fuit, quantum ad carnem, quomodo tam multi, qui eum præcesserunt, imitari potuissent?

Nono, probatur ex verbis illis: *Judicium quidem ex uno in condemnationem, gratia autem ex multis delictis in justificationem*. Nam ut idem Augustinus in eodem lib. i. de peccatorum meritis et remiss. cap. 12. et 13. docet, si Adam non esset causa peccati,

quod est in ejus posteris, nisi quia posteri illum imitantur, nulla ratio reddi posset, cur Apostolus diceret, judicium ex uno, gratia ex multis. Cur enim non judicium ex uno, gratia ex uno; vel judicium ex multis, gratia ex multis? Nam quemadmodum judicium Dei homines condemnat ob multa delicta, quæ ex uno illo Adami delicto didicerunt, ita gratia Dei homines justificat a multis delictis, quæ ex illo uno Adami delicto didicerunt. Sicut enim inter delictum Adami et damnationem aliorum sunt media multa propria delicta, sic etiam inter delictum Adami, et justificationem aliorum sunt media multa propria delicta.

At si concedatur, Adamum causam fuisse peccati omnium posterorum generationem, causa illius diversitatis in promptu est. Propterea siquidem judicium est ex uno in condemnationem, gratia vero ex multis delictis in justificationem, quod Adam unum tantum in nos delictum carnali generatione transmiserit, et ex eo tota massa generis humani damnata sit; Christus vero non ab uno illo duntaxat, quod nascendo contraximus, sed ab omnibus aliis, quæ male vivendo adjectimus, spirituali nos regeneratione justificet.

Decimo probatur ex illis verbis: *Sicut per inobedientiam unius hominis peccatores constituti sunt multi. Ita per unius obedientiam justii constituentur multi*. Hic enim non solum habemus comparisonem Adami cum Christo, de qua sæpe jam locuti sumus, sed etiam unam unius Adami inobedientiam communem fuisse multis, et ita communem, ut per illam peccatores vere constituentur. Quia vero non possunt peccatores alii per aliorum peccata constitui, sequitur ut inobedientia Adami, non ut in illo erat, sed ut ad posteriores generatione transfunditur, omnes eos peccatores constituat, qui ex ipso nascuntur.

Accedat postremo definitio Concilii Milevitani, cap. 2. quæ docet, locum Apostoli ad Rom. v: *Per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, etc* (1). non aliter esse intelligendum, quam de peccato originali, quod generatione contrahitur. Quod autem Erasmus dicit, Concilium fuisse particulare, ac propterea se decretis ejus minime teneri, superbe ac temere dictum nobis videtur, præsertim cum illud Concilium ab Aposto-

lica sede sit confirmatum, ut constat ex epistola Innocentii I. ad Concilium Milevitianum, quæ epist. habetur in 1. tom. Conciliorum, et inter epistolas S. Augustini, num. 93. Relatum quoque est hoc decretum Conc. Milevit. in corpus Juris Canonici, de consecratione dist. 4. can. Placuit. Et denique Concilium universale nostro hoc sæculo Tridenti celebratum sess. 5. idem decretum verbis iisdem renovavit, ut jam nulli, qui Catholicus haberi velit, de hujus loci Apostolici explicatione liceat dubitare.

CAPUT IV.

Idem probatur ex aliis testimoniiis Scripturæ divinæ.

Præter locum Apostoli jam explicatum, sunt alia multa in Scripturis utriusque testamenti, ex quibus nos præcipua adducemus.

Primus locus est in lib. Job. cap. 14. quem S. Augustinus, cæterique Patres passim allegare solent ex versione 70 interpretum, his verbis: *Nemo mundus a corde, nec infans, cujus est unius dici vita super terram, et respondent verba Græca: Τίς γάρ καθάρως ἔσται ἀπὸ ἁμαρτίας; ἀλλ' ὁσδοὶ; ἐὰν καὶ μὴ ἡμάρτα ὁ ἕως αὐτοῦ ἐστὶ τῆς γῆς.* In codice Hæbraico non difficulter idem sensus invenitur. Sic enim legitur: כהר מטמא לא אחד אדם חרובים ויחי כי ירחי quæ verba hoc sonant: *Quis dabit mundum ab immundo? non unus (mundus videlicet est) etiamsi breves dies ejus. Interpres noster sic reddidit: Quis potest facere mundum de immundo conceptum semine? nonne tu qui solus es? breves dies hominis sunt.* Quæ lectio, tametsi aliquid addit ad verba Hæbraica pro modum paraphrasis; tamen quoad sententiam optime convenit cum ipso Hæbraico textu, præsertim ut nunc scribitur et distinguitur. Nam illud מטמא proprie (ab immundo) vel (de immundo) significat, cui noster interpres explicandi gratia adjunxit, *Semine*: Septuaginta vero, aut acceperunt immundum pro immunditia, aut legerunt מטמא pro מטמא; illud autem אחד נא noster interpres accepit per modum interrogantis, et ideo vertit, *nonne tu qui solus sive unus es?*

(1) Rom. v. 12.

Septuaginta vero interpretati sunt per modum negantis, et ideo dixerunt, *Sed ne unus*. Sic etiam interpres noster illum, *Breves dies ejus*, conjunxit cum sequenti versu, ut conjungant etiam Hebraei, qui inde incipiunt non solum novum versum, sed etiam novum caput, et ideo vertit: *Breves dies hominis sunt, numerus mensium ejus apud te est*. At septuaginta conjunxerunt ea verba cum praecedentibus et ideo verterunt, *etiamsi una dies sit vita ejus*.

Itaque utramque versionem, et nostram latinam vulgatam, et illam septuaginta virorum verba Hebraica ferre possunt. Et cum nostra sit a Concilio oecumenico approbata, et illa ab omnibus pene veteribus, quod attinet ad hunc locum, celebrata, neutra contemnenda est.

Et quidem juxta nostram editionem sumitur argumentum pro peccato originali, ex eo quod si solus Deus potest mundare hominem de immundo conceptum semine, sequitur eundem hominem ab ipsa conceptione esse immundum. Non enim mundari cogit, nisi immundi. Haec autem immunditia sine dubio non corporalis, sed spiritualis est: nam a corporali immunditia, mundari homo etiam ab homine potest. Denique in Scripturis immunditia pro peccato accipitur. Isai, LXIV. *Facti sumus ut immundi omnes nos, et tanquam pannus menstruatus omnes justitiae nostrae*, Et Zachariae III. *Auferite vestimenta sordida ab eo, et dicit ad eum, ecce abstuli a te iniquitatem tuam* (1). Porro juxta editionem Septuaginta interpretum testimonium est adhuc illustrius. Nam si non est mundus a corde infans unius diei, profecto peccatum quoddam omnibus nobis ab ipsa conceptione inhaeret.

Alterum testimonium habetur in Psal. I. in illis verbis: *Ecce in iniquitatibus conceptus sum, et in peccatis concepit me mater mea* (2). Ubi primo loco sciendum est, non impedire argumentum pro peccato originis, quod in numero multitudinis dicatur homo concipi in peccatis, cum peccatum originis unum sit, non multa. Nam revera in Hebraico fonte numerus est singularis: *הוֹלְלֵתִי וּבְחַטָּאתַי יְהַמְתֵּנִי אִמִּי* et ideo S. Hieronymus, et alii fere omnes reddiderunt in iniquitate, et in peccato. Adde quoque ex S. Augustino in Enchir. cap. 44. et 45. posse etiam peccatum originale significari

nomine peccatorum et iniquitatum, tum quia non est inusitata in Scripturis, et in profanis auctoribus figura intellectio, qua numerus multitudinis ponitur pro numero singulari, et contra numerus singularis pro numero multitudinis, tum quia in peccato illo primo Adami, quod a posteris generatione contrahitur, multe fuerunt iniquitates, superbia, infidelitas, inobedientia et alia.

Deinde illud est observandum non posse hunc locum depravari ab adversariis, quasi peccatum in hoc testimonio accipiatur improprie, id est, pro mortalitate, aut morbo aliquo, nam ea voces *עוֹן* et *חַטָּאת* proprie verum peccatum significant, et eadem voces in eodem Psalmo saepius repetuntur, et semper accipiuntur pro vero et proprie dicto peccato, quale fuit adulterium Davidis cum Bethsabee, quod in eo Psalmo potissimum deploratur.

Postremo non licet hanc Davidis confessionem detorquere ad peccata parentum, qui eum genuerunt, quasi dicere voluerit, parentes suos peccasse, cum genuerunt. Nam in primis satis constat, Davidem non ex fornicatione, vel adulterio, sed ex honesto, et sancto conjugio natum. Deinde cum David in toto hoc Psalmo argumenta conquirat, quibus divinam misericordiam ad se flectat, non debuit peccata parentum allegare, sed miseriam suam exponere. Et hoc est, quod faciat, cum se miserum ab ipsa conceptione fuisse dicit. Praeterea verbum illud *הוֹלְלֵתִי* non refertur ad actionem gignendi, in qua peccatum esse solet, quando parentes gignendo peccant, sed ad formationem corporis, quae post parentum concubitum a Deo fit. Vere enim, ac sapienter dixit sancta illa Martyrum Machabaeorum mater: *Nescio qualiter in utero meo apparuisti, neque enim ego spiritum, et animam donavi vobis, et vitam, et singula membra non ego ipsa compegi; sed enim mundi creator, qui formavit hominis naturam, quique omnium invenit originem etc.* in lib. II. Machabaeorum cap. VII. (3).

Sic etiam altera illa vox *יהַמְתֵּנִי* proprie non significat gignere, aut concipere, sed calefacere, et fovere. Proinde refertur ad illud tempus, quo factum jam formatum, et animatum mater in utero fovet, et fovendo calefacit. Certum autem est nullum intervenire parentum peccatum, vel cum proles concepta formatur, vel cum jam formata in

utero confovetur. Et fortasse ad calumnias futurorum haereticorum tollendas, Spiritus sanctus noluit hoc loco uti vocabulis, quae proprie significant gignere, vel concipere, quae sunt *יָרָה* et *הָרָה*.

Jam vero ex novo testamento habemus in primis verba illa Praecursoris Domini, Joan. I: *Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi* (1). Quo loco in textu Graeco legitur in num. singulari *τὸν ἀμαρτιῶν τοῦ κόσμου*. *Ecce qui tollit peccatum illud mundi*. Quod est autem peccatum illud mundi, nisi commune illud peccatum, quod per unum hominem in hunc mundum intravit, ut ex Apostolo supra citavimus?

Deinde habemus illud Joan. III. *Qui non credit in filium, ira Dei manet super eum* (2). Ubi notat S. Augustinus lib. VI in Julianum cap. 12. non esse dictum, ira Dei veniet super eum, sed manet super eum, quia jam antea erat, et manet in omnibus filiis Adae, nisi per Christum tollatur.

Tertio habemus illud Rom. III. *Omnes peccaverunt, et egent gloria Dei* (3). Certe enim si omnes peccaverunt, non excipiuntur parvuli a peccato. Parvuli autem propria voluntate nihil boni, aut mali egerunt, ut idem Apostolus ait ad Rom. IX. Igitur omnes peccasse dicuntur, quia filii illius sunt, in quo omnes peccaverunt, ad Rom. V.

Quarto habemus comparisonem illam Adami cum Christo, gratiae cum peccato, resurrectionis cum morte, quam idem Apostolus facit in priore epist. ad Corinth. cap. 15. ex qua comparatione manifeste colligitur, ita omnes, qui ex Adamo nascuntur, peccatum et mortis aeternae debitum contrahere, sicut omnes, qui renascuntur in Christo, gratiam justificationis, et beate resurrectionis pignus acquirunt.

Quinto habemus insignem illam Apostoli ratiocinationem in epist. posteriore ad Corinth. cap. V: *Si unus pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt. Et pro omnibus mortuus est Christus* (4). Ubi primum conditionalis consecutio ponitur, si unus pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt. Deinde absolute assumitur, Christus pro omnibus mortuus est. Relinquitur autem, ut absolute concludamus, ergo omnes mortui sunt. Et satis aperte loquitur B. Paulus de morte omnium, non tam corporali, quam

spirituali. Dicit enim Christum mortuum esse, *ut qui vivunt, jam non sibi vivant, sed Deo*. Et paulo post clarius, quod dixerat, Christum pro nobis mortuum, dicit, *Nos Deo per Christum reconciliatos*. Et paulo post clarissime, dicit: *Eum qui peccatum non fecerat, pro nobis peccatum, id est, hostium pro peccato, factum, ut nos efficeremur justitia Dei in illo*. Jam igitur cum constat, Christum pro nobis omnibus omnino mortuum, atque hostiam pro peccato factum esse, sequitur omnes omnino, sine ulla exceptione conditionis, sexus, aetatis, mortuos esse in Adamo, et redemptore, seu justificatore indiguiss.

Sexto habemus illud Galat. III: *Concluserit Scriptura omnia sub peccato, ut remissio per Christum daretur credentibus* (5). Est enim sententia hujus loci, Scripturam demonstrare, omnes homines esse peccatores, nec posse nisi per Christum ad indulgentiam pervenire.

Septimo, habemus illud Ephes. II: *Erasmus et nos natura filii irae, sicut etc.* (6). Dicimus enim natura filii irae, quia a nativitate vel quia ex natura peccato primi hominis vitata, reatum peccati trahimus, ex quo ira, atque vindicta divina obnoxii sumus. Aliqui interpretantur illud, *natura*, ac si dictum esset *proprus*. Quam interpretationem S. Hieronymus in commentario non rejicit, quin etiam fatetur, vocem esse ambiguum, tametsi priorem ipse expositionem sequitur.

S. autem Augustinus lib. VI in Julianum cap. 4. graviore censura eam interpretationem dignam esse censuit. Sic enim ait: *Quod autem dicit, ubi ait Apostolus, natura filii irae, posse intelligi, prorsus filii irae. Nonne hinc admoneri debuisti, antiquum contra vos defendi catholicam fidem: quia non fere invenitur Latinus codex, si non a vobis nunc incipiat emendari, vel potius in mendum mutari, ubi non, natura, sit scriptum? Quod utique cavere debuit interpretum antiquitas, nisi etiam fidei haec esset antiquitas, cui cepit vestra resistere novitas.* Haec ille, qui ex eo, quod omnes codices Latini habent, natura, recte colligit, hoc loco non esse vocem ambiguum, quoniam si ita esset, aliquis vertisset, *proprus*, aliquis, *natura*, nunc autem omnes eodem modo, verterunt, quia omnes eodem modo testimonium hoc Apostolicum intellexerunt. Ac de Scripturis quidem haec loca sufficiant.

(1) Joan. I, 29, 36. — (2) Joan. III, 36. — (3) Rom. III, 23. — (4) II Corint. V, 14, 15. — (5) Gal. III, 22. — (6) Eph. II, 3.

(1) Isai. LXIV, 6; Zach. III 4. — (2) Psal. I, 7. — (3) II Mach. VII, 22.